Vyšná Korňa , SR | Detail mlýna

Identifikační údaje

Adresa	Vyšná Korňa , SR Šulcovi 413 023 21
Okres	
Katalogové číslo	mlýnek 83
Katastrální území	
GPS	49° 25' 50.4'' 18° 33' 10.1''
Mapová značka	Mlýnek s turbínou / Objekt s kompletní technologií
Poloha vůči obci	1,9 km SSV od OÚ
Číslo kulturní památky	
Přístupnost	Nepřístupný
Rok stavby	? /1963 (přivezen z: Ostravsko)
Rok zániku	

Stručný popis

Popis stávajícího objektu Korňa č. p. 413
Větrný mlýnek s turbínou stojí na východním svahu Beskyd v usedlosti zvané „U Šulců“ v nadmořské výšce 710 m.n.m. To je o 200 metrů výše, než tři km vzdálená hlavní cesta obcí Korňa. V tomto místě si v roce 1955 postavil Matěj Šulec Tabaček chalupu a zařídil hospodářství, dobytek i pole.
V roce 1963 si z Ostravska, kde pracoval jako horník, dovezl již nepoužívaný větrný mlýnek s turbínou. Do obce ho dopravil na autě, na samotu pak koňským potahem. Mlýnek sloužil ke šrotování obilí pro dobytek vlastní i dobytek sousedů. Nikdy nesloužil na mletí mouky, jeho konstrukce neumožňovala připojení prosévacího zařízení.
Pro šrotování byl nejlepší severní vítr. Šrotovalo se hlavně v noci během níž se při dobrém větru sešrotovaly až 2 q obilí. Zvonek na mlecím zařízení, který upozorňoval obsluhu na to, že násypka je prázdná, slyšel mlynář z mlýnku až ve stavení. Mlýnek pracoval do 1980, kdy byla usedlost opuštěna a rodina se odstěhovala se dolů do obce. Dnes vlastní mlýnek pravnuk stavitele, pan Marián Chrenšť. V rozmezí let 1966 – 1969 byl v mlýnku zařízen holubník, který však neovlivnil jeho chod, ani nezasáhl do konstrukce.
Současný stav objektu je upokojivý. Trámová konstrukce je nenarušena, Střešní šindel byl z poloviny vyměněn, druhá část je v uspokojivém stavu. Bedněné stěny jsou zachované, částečně chybí lištování spár mezi deskami.
Z technického zařízení je poškozena pouze větrná turbína. Dvě lopatky jsou demontovány a uskladněny v interiéru mlýnku. Hnací hřídel i nosná stožárová trubka jsou pouze lehce zkorodované. Ložiska i kuželový převod jsou v pořádku, chráněny mazivem. Opravu vyžaduje pouze kryt kuželového převodu. Mlecí složení se dochovalo kompletní, nepoškozené, pouze odpojené a odsunuté o cca 30 cm do boku.
Ve vnitřním prostoru zůstává dodatečně doplněná konstrukce, která sloužila pro holubník. Ve mlýně je nyní skladováno dřevo – většinou se jedná o šindel.

Historie

Příjmení mlynářů působících na mlýně

- Chrenšť Marian
- Šulec Matěj Tabaček

Architektura

Stav nemovitosti	Dochován bez nežádoucích přestaveb
Typ	Mlýnek s turbínou
Dominantní stavební konstrukce	Dřevěná
Historické prvky	**Interiér** • Natáčení (mlýna, střechy, turbíny)
Parametry	**Objekt mlýnku** Technické parametry: Půdorys objektu: 2,55 x 2,95 m Výška stavby se střechou: 5,1 m Celková výška s větrnou turbínou: 8,47 m Tělo větrného mlýnku s turbínou tvoří přízemní deštěná stavba na obdélníkovém půdorysu. Stavba těla mlýnku je složena ze soustavy trámů, jež vytvářejí kostru. **a) Tělo mlýnku** Základ nosné konstrukce mlýnku tvoří vertikální rám uložený na čtyřech rohových betonových patkách o profilu 0,4 * 0,4 m. Do něho jsou usazeny čtyři svislé rohové sloupky. Pro větší tuhost kostry jsou mezi rohové sloupky vloženy stojiny. Středem přední i zadní stěny vedou svislé trámy nesoucí hřebenovou vaznici. V horní části se rohové sloupky spojují s horním rámem. Horní rám je vytvořen spojením podélných trámů (podkrovnice) s příčnými trámy (podvalnice). Na tento rám pak dosedají krokve sedlové střechy s šindelovým pokryvem. Horní rám je příčně vyztužen trámem, ke kterému je kotvena stožárová trubka. Mezi podélnými stěnami je dvojice trámů nesoucí stožárovou trubku s větrnou turbínou a pákový mechanismus otáčení střechy. Všechny stěny jsou zpevněny šikmými vzpěrami. Do interiéru se vstupuje jednoduchými prkennými dveřmi. Podlaha je rovněž z prken tzv. krajinek. **b) Plášť těla mlýnku** Bedněné stěny jsou vyskládány z tzv. krajinek (kromě spodní části přední stěny), svisle kladenými, podélně převrácenými tak, aby u sebe ležely vždy užší konec vedle širšího a zároveň, aby se zešikmenými okraji na sraz co nejvíce dotýkaly (až částečně překrývaly – viz obr.). Na podélných stěnách jsou použity tzv. krajinky o tloušťce 20 mm, na příčných stěnách o tloušťce 30 mm. Spodní část přední stěny s dveřmi je sestavena z prken o tloušťce 20 mm, kladenými svisle na kostru. Na všech stěnách jsou spáry mezi prkny překryty svislými latěmi o šířce 45 mm a tloušťce 10 mm. Jen v horní části čelní stěny jsou použity latě o šířce 55 mm. Na deštěných obvodových stěnách chybí částečně lištování, což způsobuje zatékání a zafoukávání sněhu. Tím vzniká nebezpečí vzrůst vlhkosti trámů až na úroveň 40% - tedy ideální podmínky pro vývoj dřevokazných hub. Ve stěnách není prolomeno žádné okno. Okno nade dveřmi je prolomeno dodatečně, jako otvor pro holuby a s původní konstrukcí mlýna nemá nic společného. **c) Střecha mlýnku** Krov na obdélníkovém půdorysu je sedlový z hoblovaných profilů. Střechu tvoří krokvová soustava s kulatinou, na které je v jedné vrstvě přibit šindel o délce 0,5 m. Střecha byla opravována v letošním roce, na polovině střechy byl šindel vyměněn. Nebylo však zachováno původní uspořádání do 7 řad šindelů, nová polovina střechy má 8 řad šindelů a tím větší překryvy mezi jednotlivými řadami.

Technologie

Technologické vybavení	• Existující obyčejné složení (Počet: 1)

Popis technologického vybavení

Technologické zařízení
Technické parametry:
Průměr větrné turbíny: 3,2 m
Počet lopatek turbíny: 12
Velikost lopatky: 1,1 x 0,15 až 0,48 m
Mlýnské kameny (průměr x výška)
běhoun: 0,43 x 0,14 m
spodek: 0,45 x 0,12 m

Technologické zařízení se skládá z části zajišťující pohon a části mlecí. Pohonná část začíná větrnou turbínou, která využívá sílu větru a převádí ji na rotační energii vodorovné a svislé hřídele. Větrná turbína s kuželovým převodem je nesena stožárovou trubkou. Pomocí pákového mechanismu lze otáčet stožárovou trubkou a tím nastavovat větrnou turbínu do žádaného směru, při mletí proti směru větru.
Mlecí část se skládá ze dvou mlýnských kamenů uložených v lubu, Nad mlýnskými kameny je násypka s pohyblivým dnem – korčákem. Celé mlecí zařízení leží na kovové mlýnské stolici. Melivo po průchodu mlýnskými kameny vypadává do tzv. moučnice tj. truhly na šrot. Součástí stolice je i tzv. lehčení, tzn. pákový mechanismus umožňující regulovat vzdálenost mezi mlecími kameny.

a) Větrná turbína
Větrná turbína má 12 lopatek o délce 1,1 m. Celkový průměr větrné turbíny činí 3,2 m. Turbína je uchycena na vodorovné hřídeli o průměru 29 mm a délce 1,3. m. Na hřídeli vedené dvěma kuličkovými ložisky s maznicemi je upevněno kuželové ozubené kolo o průměru 0,2 m s 24 šikmými zuby. Kovové kolo na druhém konci osy slouží jako protizávaží k turbíně.
Přes kuželový převod (poměr převodu je 1 : 1) je síla přenášena na svislou hřídel o průměru 29 mm dolů, k technologickému zařízení ve mlýně. Svislá hřídel prochází stožárovou trubkou o průměru 92 mm nesoucí váhu celého větrného kola a současně sloužící k natáčení větrného kola proti větru pomocí pákového mechanismu umístěného na trámu pod střechou mlýna.

b) Natáčení větrné turbíny
Pákový natáčecí mechanizmus se skládá z kovové páky, dolního kovového kotouče a zajišťovacího kolíku. Páka je upevněna na dolní konec stožárové trubky a dolní kotouč na konstrukci nosných trámů těla mlýna. Zajišťovací kolík se vkládá do otvoru v páce a ve spodním kotouči, které jsou vyvrtané po celém obvodu.

c) Mlecí složení
Hlavní částí mlecího zřízení je tzv. „mlecí složení“, které se skládá ze dvou kamenů, z horního pohyblivého zvaného běhoun a pevného spodního zvaného spodek, lubu, násypky a mlecí stolice.
Mlecí kameny jsou z pískovce. Horní kámen – běhoun je poháněn svislou hřídelí, jejíž spodní konec zapadá do čtvercového otvoru v kypřici. Mlýnské kameny jsou uloženy v plechovém krytu – lubu - složeném ze tří věnců nad sebou. Do mlýnských kamenů, vyrobených z pískovce, jsou vytesány rýhy tzv. remiše, sloužící k posunu meliva od středu ke kraji a současně k průchodu vzduchu, který melivo ochlazuje. Mlecí složení na mlýnku nebylo rozebíráno, takže konkrétní podoba remiší není zdokumentována.
Nad mlýnskými kameny visí na trámech uchycena násypka zrna (0,5 x 0,35 x 0,45 m) s pohyblivým dnem tzv. korčákem. Pohyblivé dno uvádí do kmitavého pohybu trojstranná vačka nalisována na svislé hřídeli. Množství podávaného meliva lze regulovat pomocí šroubu, kterým se reguluje sklon korčáku. Násypka je vybavena zařízením, které po vyprázdnění násypky uvede do provozu zvonek, který hlásí obsluze nutnost doplnění meliva.
Celé mlecí složení nese kovová stolice, kterou tvoří rám (0,63 x 0,49 x 0,96 m) sestavený z kovových L profilů 40 x 40 mm. Součástí kovové stolice, je jednoduchý pákový mechanismus, kterým lze nazvednout běhoun a tím regulovat vzdálenost mezi mlecími plochami kamenů a tím následně i jemnost meliva.
Celé mlecí zařízení lze odpojit od větrného kola pomocí jednoduché spojky umístěné na svislé hřídeli.
Zrno po semletí vypadává bočním výskokem do truhly tzv. moučnice (0,27 x 0,47 x 0,23 m) umístěné ve spodní části stolice.

Technologické vybavení

Stopy po neexistující mlýnské technologii

Doplňkový provoz

Doplňkový provoz - popis

Historické prvky

- mlecí kámen
  - pískovcový kámen (Počet: 2)
- mlýnská hranice
- násypný koš
- natáčení perutí (Jak se natáčí: pákový mechanismus)
- svislá hřídel (Kovová)
- větrná turbína (turbína typ Eclipse – řemeslná)

Parametry

Literatura a pramenyZajímavostiOstatní**100 stavieb Žilinského kraja: Veterný mlyn v Korni (FOTOGALÉRIA) | Žilina SP21**

Veternú turbínu mali otáčať podľa smeru vetra, ktorý roztáčal jej dvanásť lopatiek:

„Najlepšie sa šrotovalo, keď fúkal severný vietor. Podobné stavby sú typické pre oblasť medzi Ostravou, Frýdkom-Místkom a Českým Tešínom. V roku 2021 prešiel mlyn v osade rekonštrukciou. V obci Korňa stojí jeho replika, ktorá by mala byť funkčná, pri hlavnej ceste.

Prístup k veternému mlynu v osade Šulcovci je možný z osád Majtánovci (Vyšná Korňa), prípadne Sobčákovci (Nižná Korňa). Naša cesta k mlynu začala z osady Majtánovci a ďalej osadou Šlahorka a U Fojtíkov. Pri osade Majtánovci je možné nechať auto a pokračovať po spevnenej ceste asi 1,5 kilometre pešo. Zbytok trasy (cca 0,5 km) si je potrebné pomôcť mapou," priblížil Peter Kvasnica na svojej internetovej stránke Kysuckou krajinou a ďalej doplnil:

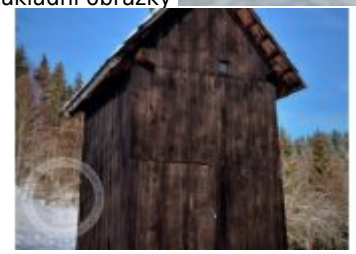
Technickú pamiatku podľa jeho slov postavil predok Jozefa Gajdičiara z Korne. Zariadenie na mletie obilia mal priviezť z Ostravska, kde pracoval ako baník. Objekt z dreva bol podľa Kvasnicu postavený pravdepodobne v roku 1958.

„Do Korne ho doviezli autom, hore do osady technológiu vytiahli kone na vozoch. Používal ho môj dedo, otec aj ja do roku 1985. Mlelo sa v ňom obilie pre dobytok pre celú osadu. Kto choval dobytok, doviezol si obilie, a tu sme to zomleli," zaspomínal jeden z majiteľov mlyna Jozef Gajdičiar.PhotogalleryZákladní obrázky

Současné fotografie - objekt v krajině

Současné fotografie - technologické vybavení

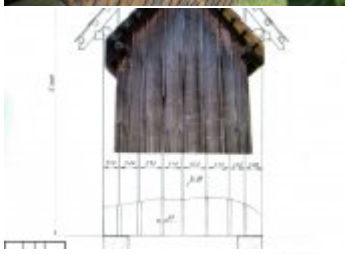

Současné fotografie - exteriér - detaily stavebních prvků

Plány - stavební a konstrukční

Současné fotografie - exteriér